

Tuberkulozes slimnieku sociāli ekonomiskais portrets

Andrejs Ivanovs, Ieva Salmane-Kuļikovska, Ludmila Viksna¹

Rīgas Stradiņa universitāte, doktora studiju programma "Socioloģija", Latvija

¹Rīgas Stradiņa universitāte, Infektoloģijas un dermatoloģijas katedra, Latvija

Ievads. Tuberkuloze (TB) Latvijas sabiedrībā asociējas ar sociālu slimību, kura vairāk ir raksturīga cilvēkiem no nelabvēlīgas sociālas vides – ar zemiem ienākumiem, ļaunprātīgiem alkohola lietotājiem, cilvēkiem bez pastāvīgas dzīvesvietas vai bijušajiem cietumniekiem.

Darba mērķis. Noskaidrot TB slimnieku sociāli ekonomisko stāvokli un salīdzināt ar Latvijas vidējiem rādītājiem.

Materiāls un metodes. Pētījumā "Sociāli ekonomisko faktoru ietekme uz saslimstību ar tuberkulozi Latvijā" tika iekļauti jautājumi par slimnieku sociāli ekonomisko stāvokli. Iegūtie rezultāti tika salīdzināti ar 2010. gada "FinBalt" pētījuma rezultātiem. Atšķirību novērtēšanai starp diviem pētījumiem tika izmantots Pīrsona hī-kvadrāta tests.

TB pacientu anketēšana notika no 2011. gada augusta līdz 2012. gada decembrim stacionārā "Tuberkulozes un plaušu slimību centrs". Analīzē tika iekļautas aizpildītas 304 anketas.

Rezultāti. Latvijā ar TB biežāk slimo vīrieši (65%, $p = 0,045$), cilvēki bez dzīvesbiedra (60%, $p < 0,0001$) un ar zemu izglītības līmeni – 31% slimnieku ir pamata vai sākumskolas izglītība ($p < 0,0001$). TB slimniekiem ir raksturīgs zems nodarbinātības līmenis – algotu darbu strādā tikai 34% TB slimnieku ($p < 0,0001$). Ienākumu līmenis arī ir zemāks – 66% slimnieku ienākumi uz vienu ģimenes locekli veido no 0 līdz 100 latiem mēnesī ($p < 0,0001$). TB slimnieki ir vairāk pakļauti kaitīgiem ieradumiem – 65% no viņiem smēķē katru dienu ($p < 0,0001$), un slimnieki kopumā smēķē ilgāk nekā vidēji Latvijā – 20 gadus un vairāk smēķē 36% ($p < 0,0001$). Taču TB slimnieki ir vairāk norūpējušies par savu veselību (50%, $p = 0,016$), un 19% no viņiem pēdējā mēneša laikā ir mēģinājuši atstāt smēķēšanu ($p = 0,0005$). Kā galvenais iemesls smēķēšanas atmešanai tika minētas sūdzības par veselību (22%) un lai izvairītos no slimības (16%), bet Latvijas sabiedrībā populārākais smēķēšanas atmešanas ekonomiskais iemesls TB slimniekiem ierindojas trešajā vietā (14%). 30% TB slimnieku kaut vienu reizi pamēģinājuši narkotikas ($p = 0,0001$) un tikai 10% nelieto alkoholu vispār ($p = 0,007$). TB slimnieki vairāk un biežāk nekā Latvijas sabiedrība lieto alu ($p < 0,0001$) un stiprus alkoholiskus dzērienus ($p < 0,0001$), taču vīna un viegla alkohola patēriņš statistiski nozīmīgi neatšķiras no Latvijas vidējā patēriņa. TB slimniekiem nav raksturīgs liekais svars, tieši pretēji – 20% slimnieku ir nepietiekams svars un 68% ir normāls svars ($p < 0,0001$). 19% TB slimnieku savā mūžā kaut vienu reizi ir bijuši apcietināti ($p < 0,0001$), 10% ir konstatēts HIV ($p < 0,0001$) un 15% slimnieku dzīvo patversmēs vai viņiem nav pastāvīga mājokļa ($p < 0,0001$).

Secinājumi. Pētījuma datu analīze liecina, ka TB slimnieku sociāli ekonomiskā stāvokļa rādītāji ir zemāki nekā iedzīvotājiem kopumā un viņu vidū vairāk izplatīti kaitīgie ieradumi.